

1944-1983

1946

Premieră la Național cu Mitică Popescu. Autorul se plimbă, febril, prin hol, împărțind surisuri și priviri albastre. Sînt mulți scriitori, ziariști, actori din teatrele particulare. O femeie imaterială, într-o rochie lungă, violetă, e mereu în preajma lui Camil Petrescu, tăcută, enigmatică.

Spectacolul e bun, fără strălucire. Niki Atanasiu e în vervă și dă o valoare deosebită personajului. Ghibericon, Făgădaru, Al. Marius fac ce fac totdeauna. Un „agent” exorbitant e George Franga. Copilul de la mahala e Valeriu Buciu.

Se aplaudă, se rîde, se pleacă fără entuziasm.

1948

G. Timică e angajat la Național. Va juca în *Insula păcii* de Evgheni Petrov.

- Vă place piesa, domnu' Timică ?
- E bună.
- Vă place rolul ?
- E bun.
- Am impresia că nu doriți să vorbim despre ceea ce urmează să faceți.
- E bună.
- Ce ?
- Impresia de care vorbești.

★

Cronica mea la noul spectacol al Teatrului Armatei produce nervozitate. Zic (despre opereta *Paloș Voinicul*): „Realizarea literară e cu mult sub nivelul intențiilor”.

Un colonel bățos mă interpelează pe stradă :

- Voi, criticii, n-aveți altă treabă ?
- Cum adică ? Alta, în afară de aceea pe care o facem ?
- Colonelul mă privește lung și pe urmă mă întreabă scurt :
- Care e situația dumitale militară ?

★

Marin Iorda îmi spune : principala mea realizare e că, la Iași, nu mai sînt actori fără roluri.

Discutăm în biroul directorului, unde Iorda a fost instalat nu de foarte multă vreme. Își propune să aibă circa 24 de premiere pe stagiune. „Altfel n-o scoatem la capăt nici cu actorii, nici cu spectatorii”. „Vor fi superficiale” — zic. „Unele, de însemnătate, se vor repeta îndelung ; altele — ce să-i faci ? — o săptămînă-două. Mama de Gorki a avut 80 de repetiții. S-a lucrat trei luni. Și uite, că se joacă și fără sufleur”.

Din caietul meu de redactor al secției de arte de la revista „Flacăra“.

● Mihai Radoslavescu a devenit mai serios. Incepe să arate a ziarist. Ziaristul e un om serios prin definiție.

● Ii trimiți pe tinerii colaboratori să realizeze convorbiri cu, sau să aducă articole de la : Perpessicius, Jean Steriade, Birlic.

E un test dur. Numai cel care l-a abordat pe Birlic a izbutit.

La Zaharia Stancu mă duc eu. Am impresia că e furios pe gazetă. Nu suferă nici o critică la adresa Teatrului Național. L-a vexat o notă interogativă.

— Sinteți niște căcănari — zice. Nu înțelegeți nimic.

Dar cînd vede că mă ridic să plec, începe să ridă ușurel.

— Nu mă refeream la dumneata... Bei o cafea ?

Și stăm de vorbă un ceas întreg.

● Eugen Rodan, vicepreședintele Comitetului pentru Cultură și Artă, mă invită la ședința cu toți șefii secțiilor de artă și cultură din țară. Ei vorbesc despre numeroase necazuri birocratice. El le ține o prelucrare politică.

● Am o nouă colaboratoare, studenta Olga Mănescu. Pare cultivată, vorbește cu familiaritate despre anticii greci.

● A murit Vsevolod Vișnevski. Novicov cere să-i facem necrologul. În două ore.

● Am asistat, toată dimineața, la ședința Marii Adunări Naționale. Am ascultat raportul ministrului Finanțelor asupra Bugetului de Stat. Apoi raportul asupra Planului cincinal.

● Intrucît sectorul de artă s-a lărgit, ni se mai dau două încăperi în localul redacției. Eugen Frunză ne sfătuiește să le „împodobim“, „să nu fie pereți goi, care-s totdeauna triști“.

● Sandu Naumescu, șeful Serviciului de presă al Ansamblului C.G.M., care a fost în turneu peste hotare, ne aduce un vraf de aprecieri asupra formației, din presa Republicii Democrate Germane.

● La Teatrul de Estradă, la repetiție (vizionare), ministrul Artelor, iritat de o scenetă, își scoate haina de catifea și se urcă pe scenă să le arate artiștilor cum ar trebui să interpreteze. I. Antonescu-Cărăbuș îi spune, printre dinți, lui Dan Demetrescu : „Din clipa asta e pierdut“. „De ce ?“ — întreb. „Un ministru pe scenă ? Nu-ți dai seama ?“

Peste cîtva timp, proorocirea se adevărește.

● Conducerea revistei ne cere să ne angajăm și noi „în campania de economii“. Comitetul sindical hotărăște să ne scriem articolele noi, timp de o lună, pe dosul celor vechi.

● Emil Botta mă primește afabil și distins, răspunzînd cu plăcere rugă-mînții de a colabora la „Flacăra“. Discuțăm despre Ugo Betti și Ospăul nebulilor. „Credeam că nu sînteți informat asupra literaturii italiene“ — zice. Îi vorbesc despre D'Annunzio. „Acum — suride — sînteți demonstrativ.“ Recunosc și mă rețin. Ne despărțim tirziu.

● Mi se cere, de către conducere, „să îndrept puțin“ un articol al lui George Călinescu despre Mac Arthur. Refuz : nu pot să-mi corectez profesorul.

● Aproape că nu există articol care să apară așa cum e scris de sem-natarul lui. Unele se refac de 10—12 ori. Nici nu se spune : „Iată articolul pentru tipar“, ci „Aștept observațiile“. Lucrăm cîte 12—14 ore pe zi. Cînd iese numărul, citim și recitim pagini pînă la două-trei dimineața.

● „Cresc“ încă un tînăr, cu disponibilități literare și gazetărești : Mihai Giugaru. E funcționar la Serviciul de Presă al Ministerului Poștelor. Ne roagă să-l admitem, o oră-două pe zi, și la secretariatul de redacție „ca să cunosc meseria dinăuntru“.

● La Camil Ressu acasă, pentru a-l ruga să ne dea cîteva desene. Pic-torul e grav, taciturn. Îmi arată două pînze proaspete, un portret, o mapă cu schițe, îmi oferă dulceață de nuci verzi (grozavă), mă laudă pentru bună-cuviință, dar nu-mi dă nimic.

La Uniunea Artiștilor Plastici, la sărbătorirea lui Theodor Pallady. Mă apropii, îl felicit, îl rog să binevoiască a mai scrie la gazetă. Spune vag : „Poate“. Pe urmă : „Un interviu ar fi mai potrivit“. „Sînt gata“. „Dar nu, nu... — zice numaidecît. Și în nici un caz azi... Vezi și dumneata“. Fixăm o nouă întîlnire, care, însă, nu va mai avea loc.

Boris Caragea mă ia, afectuos, de braț și-mi șoptește, la ureche : „Mai lăsați-l în pace, mă, că e ziua lui, e sărbătoarea lui... Lăsați-l să se bucure de ea...“

Cînd a dat la ireală, în 1880, feeria națională Sinziana și Pepelea, Vasile Alecsandri a produs oarecare surpriză; dramaturgia română nu cunoscuse pînă atunci o piesă de inspirație folclorică, cu personaje de basm, într-o tratare parodistică atît de liberă, cu inserții moderne de limbaj și cu săgeți satirice la actualitatea imediată. Acțiunea se petrece în țara lui Papură-Vodă și aproape nici o scenă nu scapă prilejul de a zețlemisi demagogia politicianistă, slugărnicia curteană, prevaricațiunile miniștrilor și mai ales deviza generală a vremii, „scoală-te tu, să mă așez eu”. Pe deasupra, autorul mai glumește și pe seama chiar a materialului tradițional folosit, indicînd că Păcală și Tindală să fie plini de decorații „și pe față și pe spate”, zinele să apară „cu electricitate”, iar geniile iernii, albi și înaripați, „să apară pe ghiață patinînd”. Totul e foarte voios și degajat, nu știu dacă azi vreun critic așos nu i-ar fi făcut proces de defăimare a vechilor legende...

După părerea mea, aceasta e prima revistă autohtonă, cupletele, cîntecele, dansurile și substanța ironică, vădit antimonarhică, varietatea scenelor, a mediilor de joc, cortegiile, momentele funambulești constituind totodată și prima propunere de spectacol unitar de divertisment de mare montare. Studenții-artiști de la Institutul „Caragiale” au avut o idee excelentă reluînd-o și montînd-o în același spirit liber, de modernitate, care a prezidat nașterea ei. Spectacolul e jucat tinerește, agrementat fiind de o muzică ritmată, de azi, cu orchestrații de chitare electrice și tobă așezați chiar pe rîndul întii de fotolii. Parodia e supralicitată cu umor, Pasărea Măiastră e un bărbat pleșuv și bărbos cu mănuși galbene, împăratul umblă într-un cămeșoi de in, miniștrii au vestminte de bonjuriști, Pepelea e un flăcău în dangareji, Sinziana, o femeieșcă mult prea aprinsă ca să mai deosebească destul de bine peșitorii, Zina Codrului pare o frumoasă și strașnică dresoare de circ. Păcat că excesul de truculență sleiește, cam de la actul doi încolo, și imaginația regizorului, și puterile celor mai mulți actori. Măsura în gust și cadența în desfășurare sînt cele două pietre de încercare la care regizorii tineri capotează prea adeseori ca să nu merite să li se atragă atenția distinșilor lor profesori.

Nefiind loc pentru scenele de mase prevăzute în text, spectacolul a trebuit să-i solicite la extrem pe interpreți — unii dintre ei încă prea cruzi. Totuși, impresia e că inventivul și încă nu deajuns de stăpîn pe meserie regizor Alexandru Tocilescu a fost susținut bine de Cornel Popescu (capriciosul Papură-Vodă), Catrinel Paraschivescu (nostima și inverșunata Sinziana), Eleonora Gheorghiu, o hazoasă țărăncă peltică și Mircea Cornișteanu, coleg, se pare, al regizorului, cu un umor personal remarcabil. Ne-a făcut plăcere să observăm că acum notoria cîntăreață Corina Chiriac se vadește a fi și o bună actriță, cu reflexe prompte și simț comic, și că anul IV de studenție, nu prea strălucit în ansamblu, dispune de cîteva talente actorești reale, printre care Paula Ionescu, lăsînd impresia, de pe acum, a unei actrițe capabile a înfrunta roluri însemnate, dăruită cu tot ceea ce cere teatrul actual de la un actor.

1975

„Am hotărît să pun eu în scenă Titanic Vals fiindcă mor după rolul lui Spirache Necșulescu — și nu mi-l oferă nimeni” — îmi spune Toma Caragiu. „Pe urmă, să știi că am și o idee regizorală... oricît ai zimbi! Oamenii cei mai buni din piesă sînt răi, iar cel socotit bun și naiv e cel mai șiret... O să vezi...”

Dar în timpul repetițiilor și-a pus o dublură. Apoi a renunțat la interpretarea lui Spirache. „Îți explic...” — mi-a zis, la un „șnur”. Dar explicația era confuză.

La vreun an după premieră mi-a declarat, cu franchețe: „Cînd am văzut că nu-mi iese ce-am vrut, m-am gîndit că măcar să nu mai apar pe scenă”. „Ceva din idee se vedea — zic. Era binîșor”. „Asta-i — zice, ritos: Binîșor. De aici în jos începe neantul!”

1980

Citesc în Malraux: „...forța derizorie pe care o reprezintă ranchiuna omenească”.

Derizorie forță, da; dar dacă e a unui om puternic și abuziv...